

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 8 april 2014

Mål nr

B 1062-13

KLAGANDE

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

MOTPART

G Y

Ombud och offentlig försvarare: Advokat B-G H

SAKEN

Narkotikabrott

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2013-01-29 i mål B 7067-12

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att G Ys innehav av 828 gram DMT (dimetyltryptamin) inte är att anse som narkotikabrott. Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i frågan om påföljd. Hovrättens domslut står därmed fast.

För försvaret av G Y i Högsta domstolen tillerkänns B-G H ersättning av allmänna medel med 6 210 kr avseende arbete. Kostnaden ska stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 242 kr.

YRKANDEN M.M. I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen ska döma G Y för narkotikabrott bestående i att han under okänd tid fram till och med den 8 september 2011 i bostaden på Liljeforsgatan 53 i Uppsala olovligen innehaft 828 gram DMT som är narkotika och att Högsta domstolen, som en följd därav, ska skärpa påföljden för den samlade brottsligheten.

G Y har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har, med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett, meddelat prövningstillstånd i frågan om G Ys innehav av 828 gram DMT utgör narkotikabrott. Frågan om prövningstillstånd rörande påföljdsfrågan har förklarats vilande. I övriga frågor har prövningstillstånd inte meddelats.

DOMSKÄL

Frågan i Högsta domstolen

1. I enlighet med det meddelade prövningstillståndet är den fråga som Högsta domstolen nu ska avgöra om G Ys innehav av 828 gram DMT utgör narkotikabrott. Till grund för denna bedömning ska ligga G Ys uppgift om att materialet i form av ett rosafärgat pulver är nermalad rotbark från växten *Mimosa hostilis*. Enligt ett analysbesked innehåller materialet cirka två procent av ämnet DMT.

Rättsliga utgångspunkter

2. Enligt 1 § första stycket 6 narkotikastrafflagen (1968:64) ska den som olovligen innehar narkotika dömas för narkotikabrott. Av 8 § framgår att med narkotika förstås läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter, eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter, och som på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt, eller av regeringen har förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen.

3. De internationella överenskommelser som reglerar vad som är att anse som narkotika i Sverige är 1961 års allmänna narkotikakonvention (SÖ 1964:59 och SÖ 1972:41) och 1971 års konvention om psykotropa ämnen (psykotropkonventionen; SÖ 1972:42). Konventionerna innehåller förteckningar över de droger som omfattas av kontroll.

4. De ämnen som omfattas av psykotropkonventionen är i större utsträckning framställda på konstgjord väg, dvs. syntetiska, än vad som är fallet med de droger som omfattas av den allmänna narkotikakonventionen. Flera av de ämnen som omfattas av psykotropkonventionen förekommer emellertid även naturligt i växter. Så är fallet med ämnet DMT. De ämnen som anges i förteckningarna till de internationella narkotikakonventionerna omfattas av kontroll oberoende av om de är syntetiska eller i naturen förekommande eller om det är fråga om material hämtat ur naturriket (se artikel 1 j i den allmänna narkotikakonventionen och artikel 1 e i psykotropkonventionen).

5. Regeringen har förklarat att substanser som anges i bilaga 1 till förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika ska anses som narkotika. Läkemedelsverket har till uppgift, bl.a. genom 3 § i den förordningen, att upprätta förteckningar över narkotika. Förteckningarna omfattar både sådana ämnen som Förenta nationerna förklarat som narkotika i konventionsförteckningarna och sådana substanser som regeringen narkotikaförklarat i bilaga 1 till förordningen. Syftet med förteckningarna är att de ska göra det enkelt att för var och en ta reda på vad som utgör narkotika.

6. Det nuvarande systemet med narkotikaklassning innebär att de substanser och ämnen som har förklarats som narkotika i princip är uttömmande uppräknade i de olika ovan angivna förteckningarna. Systemet har nyligen varit föremål för översyn. Regeringen har vid denna översyn tagit ställning för att behålla systemet. För att nya ämnen eller material ska komma att anses som narkotika krävs därför en narkotikaförklaring. Till stöd för det nuvarande systemet åberopas rättssäkerhet och förutsebarhet som grundläggande krav (se prop. 2010/11:4 s. 41 f.).

7. Sammanfattningsvis kan vid en genomgång av de ovan nämnda förteckningarna konstateras att DMT anges i förteckning I till psykotropkonventionen över ämnen som är föremål för kontroll. Däremot nämns inte växtmaterial från *Mimosa hostilis* vare sig i konventionerna eller i regeringens förteckning i bilagan till förordningen om kontroll av narkotika.

Kan delar av en växt vara narkotika för att de innehåller en substans som är narkotika?

8. I rättsfallet NJA 1995 s. 219 prövade Högsta domstolen om överlåtelse av svamp var att bedöma som narkotikabrott. Svampen innehöll ämnena psilocybin och psilocin, som är narkotika genom att ämnena tas upp i psykotropkonventionen. Genom avgörandet är det klarlagt att ett växtmaterial inte är att anse som narkotika bara för att det innehåller ett ämne som är klassificerat som narkotika. Detta gäller även om det inte behövs någon ytterligare åtgärd för att narkotikan ska kunna verka. Avgörandet medförde ett tillägg till förordningen om kontroll av narkotika, så att svampar innehållande nämnda ämnen numera är att anse som narkotika.

9. Högsta domstolen uttalade i 1995 års rättsfall att försiktighet är påkallad när det gäller att bestämma vad som utgör narkotika mot bakgrund av den teknik som har valts för bestämningen. Växtmaterialet i förevarande fall är inte angett i någon förteckning över narkotika (se p. 7). Det ska därför inte anses utgöra narkotika enbart på den grunden att det innehåller det som narkotika klassificerade ämnet DMT.

Utgör rensning och malning av rotbarken sådan bearbetning att narkotika har tillverkats?

10. Riksåklagaren har framhållit att förevarande fall skiljer sig från 1995 års fall därigenom att växten har bearbetats på så sätt att blad avlägsnats, bark avskilts och rotbarken malts ned till ett pulver, varför det inte längre skulle vara fråga om en växt utan om narkotika. Fråga uppkommer då hur det material ska bedömas som erhålls när en växt bearbetas på sätt som här är aktuellt.

11. Som ovan framhållits (p. 4) kan samma ämne vara antingen syntetisk eller naturligt. Frasen ”material hämtat från naturriket” i artikel 1 e) i psykotropkonventionen syftar på delar av en växt som innehåller ett psykotropt ämne. Ett i naturen förekommande psykotropt ämne kan antas avse ett ämne som kan erhållas direkt från växtmaterialet i fråga eller genom en relativt enkel tillverkningsåtgärd.

12. Med tillverkning i psykotropkonventionens mening avses enligt artikel 1 i) alla förfaringssätt varigenom psykotropa ämnen erhålls. Tillverkning inbegriper enligt konventionstexten såväl rening som överföring av psykotropa ämnen till andra sådana. Tillverkning kan även avse att någon skördar eller separerar ett psykotropt ämne från växten eller växtmaterialet, och därmed omfattas sådan bearbetning av kontrollåtgärder enligt konventionen.

13. Det står således klart att vissa former av bearbetning av en växt som innehåller ett psykotropt ämne kan utgöra tillverkning och därmed vara föremål för kontroll enligt konventionen. Så kan vara fallet när ett ämne koncentreras eller extraheras ur växtmaterial.

14. Emellertid är som nämns ovan en klar avgränsning av det straffbara området viktig med hänsyn till kraven på rättssäkerhet och förutsebarhet. Det följer inte utan vidare av det nuvarande systemet med narkotikaklassning att ett sådant förfarande med en växt som är aktuellt i målet kan förstås som att det har uppstått ett narkotikaklassat ämne. Det pulver som G Y har innehaft kan därför inte av detta skäl anses vara narkotika.

Är den malda rotbarken en beredning?

15. Riksåklagaren har slutligen gjort gällande att det nermalda växtmaterialet i vart fall är att anse som en beredning enligt psykotropkonventionen.

16. En beredning omfattas enligt artikel 3.1 i psykotropkonventionen av samma kontroll som det i beredningen ingående psykotropa ämnet eller ämnena. En beredning enligt konventionen är således att anse som narkotika enligt 8 § 1 narkotikastrafflagen.

17. Vad som avses med en beredning framgår av artikel 1 f) i psykotropkonventionen. Av den definitionen framgår att med beredning avses varje lösning eller blandning, oavsett dess fysikaliska tillstånd, vari ett eller flera psykotropa ämnen ingår. Med beredning avses även ett eller flera sådana ämnen i avdelade doser.

18. Det ämne som är aktuellt i detta fall utgörs av normalt växtmaterial från *Mimosa hostilis*. Det är inte fråga om vare sig en lösning eller en blandning. Materialet har enligt vad som framgår av utredningen förvarats i två påsar. Det är således inte avdelat i doser. Materialet kan mot denna bakgrund inte anses utgöra en beredning i den mening som avses i artikel 1 f) i konventionen. (Jfr NJA 1995 s. 219.)

Slutsatser

19. Det anförda leder till att den rensade och nermalda rotbarken från *Mimosa hostilis* inte är att anse som narkotika. G Ys innehav av 828 gram DMT i form av nermald rotbark, är därmed inte att bedöma som narkotikabrott.

20. Vid denna utgång saknas skäl att meddela prövningstillstånd i frågan om påföljd.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff, Svante O. Johansson (referent) och Dag Mattsson
Föredragande justitiesekreterare: Ylva Svensson